

Список використаних джерел

1. Малеван О.Ю., Переверзін Ю.П. Аналіз структури системи підготовки кадрів у сфері цивільного захисту / Електронне наукове фахове видання „Державне управління: удосконалення та розвиток”. – № 2, 2013.
2. Барило О.Г., Потеряйко С.П. Удосконалення форм і методів підготовки фахівців сфери цивільного захисту / Стратегія державної кадрової політики – основа модернізації країни: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. за міжнар. участю, Київ, 31 трав. 2012 р.: до 15-річчя галузі науки „Державне управління”. – К.: НАДУ, 2012. – С. 291-293.
3. Барило О.Г., Потеряйко С.П. Інноваційні методи проведення занять / Напрями удосконалення вищої освіти з питань цивільного захисту та безпеки життєдіяльності: збірник матеріалів Всеукр. наук.-практ. семінару, Херсон, 6-7 червня 2012 р. – Херсон: ХДМА, 2012. – С. 179-181.
4. Барило О.Г., Потеряйко С.П., Тищенко В.О. Шляхи удосконалення системи підготовки фахівців сфери цивільного захисту / Публічне управління: виклики ХХІ століття: матеріали XIII Міжнар. наукового конгресу, Харків, 21-22 березня 2013 р. – Харків: ХарРіНАДУ „Магістр”. – С. 315-317.
5. Садковий В.П. Державні механізми реформування та становлення системи підготовки фахівців цивільного захисту України / Державна служба: аспекти та практики. – № 2 (27). – Харків: АПБУ. – 2013.

УДК 351.1:378

*Євдін О.М., Хроменков Г.Є., Коробкін В.Ф., к.т.н., доцент,
Шестакова Н.О., Юрченко В.О., к.т.н., доцент*

**ДЕЯКІ ПОГЛЯДИ ЩОДО РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ПІДГОТОВКИ
ФАХІВЦІВ У СФЕРІ ВИЩОЇ ОСВІТИ ДЛЯ ДСНС УКРАЇНИ**

Проведено аналіз функціонування системи підготовки фахівців цивільного захисту у сфері вищої освіти ДСНС за основними показниками діяльності. Досліджено систему комплектування підрозділів служби цивільного захисту. Наведено аналіз результатів анкетування керівників підрозділів служби цивільного захисту і молодих фахівців на предмет задоволення підготовкою у навчальних закладах. Визначено шляхи реформування системи підготовки кадрів у сфері вищої освіти ДСНС України.

Ключові слова: фахівець, бакалавр, магістр, служба цивільного захисту, модель підготовки, державне замовлення.

Постановка проблеми. Забезпечення високого рівня професійної підготовки фахівців сфери цивільного захисту на базі обґрунтованої оптимальної мережі навчальних закладів з сучасною навчальною матеріально-технічною базою та висококваліфікованим науково-педагогічним складом, подолання застійних, кризових явищ в освітній діяльності в контексті концепції розвитку освіти України на період до 2025 року, перегляд системи підготовки кадрів для ДСНС з урахуванням концептуальних положень, визначених Стратегією розвитку органів внутрішніх справ України [1], та реальної потреби у фахівцях для ДСНС – такі фактори обумовлюють необхідність та актуальність реформування системи вищої освіти ДСНС.

Аналіз останніх досліджень. Процеси реформування системи підготовки кадрів служби цивільного захисту, дослідження системи управління вищою освітою ДСНС України неодноразово розглядалось в працях В. Александрова, М. Барана, М. Білинської, Ю. Журавльової, О. Мак, О. Поступної, І. Сікорської, Ю. Харламової [2]. Проводили дисертаційні дослідження з проблем підготовки офіцерських кадрів В. Бесчастний, Л. Кацалап, Р. Колос, В. Конопльов, А. Косаревська, С. Оспішев. У роботах цих науковців досліджено теоретичні і практичні питання, пов'язані з організаційно – правовим забезпеченням виховного процесу, що здійснюється у відомчих закладах освіти МВС та МОУ. Проблема підготовки фахівців служби цивільного захисту присвячені публікації М. Андрієнко, О. Барило, Н. Вовчатої, Я. Зорій, М. Кусій, А. Підгайного, С. Потеряйко та ін. Разом з тим дотепер не сформовано цілісної системи поглядів на реформування системи підготовки кадрів Державної служби України з надзвичайних ситуацій та не визначена реальна потреби у фахівцях освітньо-професійних рівнів та ступенів вищої освіти.

Постановка завдання. Метою статті є обґрунтування концептуальних засад та шляхів реформування системи підготовки кадрів ДСНС України, визначення моделі підготовки фахівців у сфері цивільного захисту із врахуванням реальної потреби у фахівцях, які здобувають ступені вищої освіти бакалавр та магістр.

Виклад основного матеріалу. Сьогодні підготовку фахівців з вищою освітою для органів і підрозділів ДСНС здійснюють Національний університет цивільного захисту України (далі – НУЦЗ України), його відокремлений структурний підрозділ – Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля (далі – ЧІПБ) та Львівський державний університет безпеки життєдіяльності (далі – ЛДУБЖ).

Основні показники діяльності вищих навчальних закладів цивільного захисту наведено у звіті про науково-дослідну роботу „Провести аналіз функціонування системи підготовки кадрів у сфері цивільного захисту та обґрунтувати шляхи її реформування” („Система підготовки кадрів ЦЗ”) [3].

Аналіз чисельності підготовки фахівців у НУЦЗ України, ЧІПБ, ЛДУБЖ за державним замовленням у період 2010 – 2016 років засвідчив, що обсяги підготовки молодих фахівців зменшилися у 1,5 рази при майже не змінній загальній чисельності особового складу ДСНС. Для визначення щорічної потреби у фахівцях для органів і підрозділів ДСНС проаналізовано інформацію НУЦЗ України, ЧІПБ, ЛДУБЖ щодо максимально можливого обсягу підготовки фахівців за денною формою навчання, дані щодо чисельності штатних посад станом на 01 жовтня 2016 року та аналіз звітів територіальних органів і підрозділів ДСНС щодо кількості посад, що комплектуються особами начальницького складу служби цивільного захисту за ступенями вищої освіти „бакалавр” та „магістр” [3].

На підставі розробленого підходу (розрахунку) щодо визначення щорічної потреби у фахівцях для органів і підрозділів ДСНС (надано у розділі 3 звіту [3]) встановлено, що щорічна потреба у фахівцях (особи начальницького складу служби цивільного захисту) зі спеціальностей „Цивільна безпека” та „Пожежна безпека” галузі знань „Цивільна безпека” для органів і підрозділів ДСНС складає:

- магістрів – не більше 3,4 відсотка від чисельності посад, кваліфікаційні вимоги до освіти яких, відповідають ступеню освіти магістр та бакалавр, і становить 328 осіб;

- бакалаврів – не більше 5 відсотків від чисельності посад, кваліфікаційні вимоги до освіти яких, відповідають ступеню освіти магістр та бакалавр, і становить 483 осіб.

Аналіз обсягів випуску фахівців, які здобули освіту у вищих навчальних закладах за державним замовленням у 2016 році у порівнянні з вище отриманими результатами розрахунків свідчить, що випуск бакалаврів становив 458 осіб, за розрахунками при потребі 483 осіб, випуск магістрів та спеціалістів становив спеціалістів – 437 осіб, за розрахунками при потребі 328 осіб.

Проведений аналіз за вказаними даними [3] свідчить, що можливості підготовки фахівців для ДСНС (за державним замовленням) у НУЦЗ України, ЧПБ, ЛДУБЖ за денною формою навчання за освітніми ступенями складають: магістрів більше за потребу у 1,5 рази (можливість – 510 осіб, потреба – 328 осіб); бакалаврів більше за потребу у 5,0 разів (можливість – 2 495 осіб, потреба – 483 осіб). Такі дані вказують на існуючий значний потенціал щодо підготовки фахівців, які здобувають ступені вищої освіти бакалавр та магістр (рис. 1 та рис. 2).

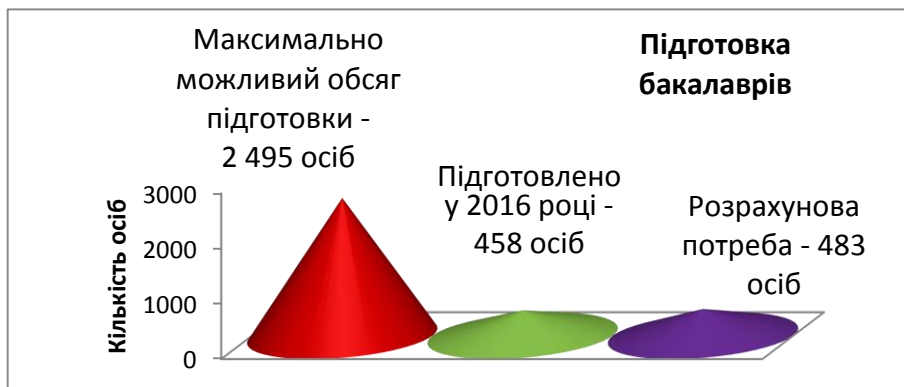

Рисунок 1 – Співвідношення показників підготовки бакалаврів

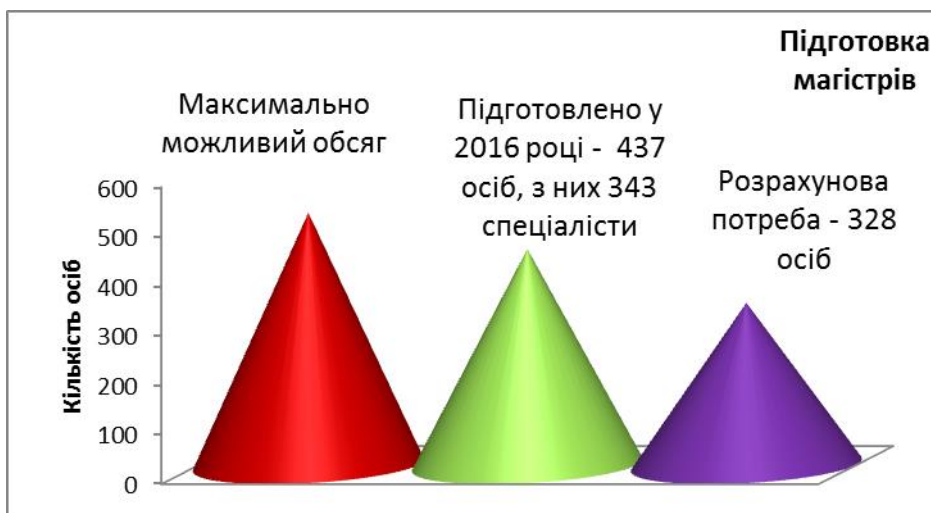

Рисунок 2 – Співвідношення показників підготовки магістрів

Існуюча на сьогодні навчально-матеріальна база вищих навчальних закладів досить потужна. Наприклад, станом на 01.10.2016 року в НУЦЗ України для 1 399 осіб, які навчаються за денною формою навчання, наявна площа учбово-лабораторних будівель з урахуванням незначної площі, відведеної під приміщення для науково-педагогічного персоналу, складає 37 090 кв. м, тобто на 1 особу, яка навчається, припадає 26,51 кв. м, що перевищує значення показника (нормативу) –

2,4 кв. м [4]. Кількість осіб, які забезпечені гуртожитком, складає 1 402 особи, які навчаються за денною формою навчання, що в 1,4 рази перевищує норматив (значення нормативу – 70% від потреби). У ЧПБ – 730 осіб, які навчаються за денною формою навчання, наявна площа складає 23 238 кв. м., тобто на 1 особу, яка навчається, припадає 31,83 кв. м, що теж перевищує значення нормативу. У ЛДУБЖ – 1 658 осіб, які навчаються за денною формою навчання, наявна площа складає 18 362 кв. м, тобто на одну особу, яка навчається, припадає 11,07 кв. м, що теж перевищує значення нормативу. Наведені дані свідчать про значний потенціал навчально-матеріальної бази, як одного з основних показників технологічних вимог щодо матеріально-технічного забезпечення освітньої діяльності.

Утримання системи освіти ДСНС здійснюється за рахунок коштів Державного бюджету, що виділяються для ДСНС. Так, у 2015 році витрати бюджетних коштів на підготовку кадрів та післядипломну освіту становили близько 295207,8 тис грн., з них 155103,9 тис. грн. на ВНЗ. Зазначені кошти забезпечували тільки витрати з поточного утримання персоналу навчальних закладів та на мінімальному рівні утримання їх досить потужних фондів. Щороку бюджетна програма на підготовку кадрів забезпечена на 60%-75% від нормативної потреби у бюджетних коштах, різниця у 40%-25% від нормативної потреби погашається за рахунок спеціального фонду, що створюється з надходжень за надання платних освітніх послуг. Зважаючи на це, коштів для підтримання розвитку та удосконалення матеріально-технічної бази вищих навчальних закладів не вистачає. Такий стан справ змушує вищі навчальні заклади використовувати інші джерела фінансування, що не заборонені законодавством, зокрема надавати освітні послуги в межах ліцензійних обсягів відповідно до договорів, укладених з фізичними та юридичними особами.

Загалом співвідношення між кількістю осіб, які здобували вищу освіту (НУЦЗ України, ЛДУБЖ, ІДУЦЗ) за кошти фізичних або юридичних осіб (студенти та слухачі заочної форми навчання), і осіб, які навчалися за державним замовленням (курсанти та слухачі заочної форми навчання) протягом 2012-2014 рр., становило в 2013 році – 1,4:1, у 2014 році – 1,6:1, у 2015 році – 1,4:1 (рис. 3) [5].

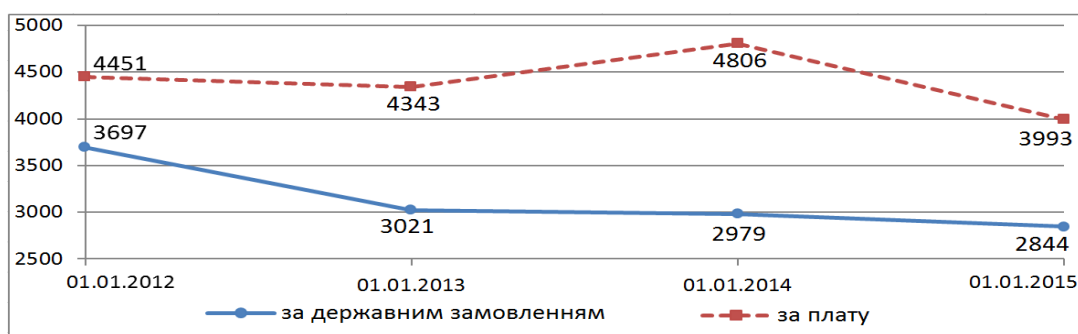

Рисунок 3 – Співвідношення між кількістю осіб, які здобували вищу освіту

У той же час протягом 2005-2015 років комплектування посад, що не потребують вимог до стажу роботи, фахівцями, які здобули освіту у НУЦЗ України, ЧПБ, ЛДУБЖ на платній основі, має тенденцію до збільшення. Так, у 2007 році на посади, що не потребують вимог до стажу роботи, підрозділів служби цивільного захисту було прийнято фахівців зі спеціальності „Пожежна безпека” освітньо-кваліфікаційного рівня „молодший спеціаліст” – 2 особи, „бакалавр” – 3 особи, „спеціаліст” – 26 осіб, „магістр” – 2 особи, то у 2015 році – „молодший спеціаліст” –

16 осіб, „бакалавр” – 35 осіб, „спеціаліст” – 36 осіб, „магістр” – 13 осіб. Вищенаведені дані свідчать про тенденцію до збільшення комплектування органів та підрозділів ДСНС фахівцями, які здобули освіту на платній основі.

НУЦЗ України, ЧПБ, ЛДУБЖ здійснюють підготовку кадрів за однаковими рівнями та ступенями вищої освіти. Варто відмітити, що підготовка фахівців освітньо-професійного ступеня молодший бакалавр у системі вищої освіти ДСНС не здійснюється.

Підготовка фахівців у вищих навчальних закладах здійснюється за вісьмома галузями знань, двадцятьма спеціалізаціями [6]. Слід зазначити, що на сьогодні у НУЦЗ України, ЛДУБЖ та ЧПБ підготовка фахівців здійснюється за деякими однаковими спеціальностями та спеціалізаціями. Фактичні обсяги прийому за державним замовленням за окремими спеціальностями та спеціалізаціями є незначними. При цьому ряд спеціальностей попиту не користувався, у зв'язку з чим на них було прийнято абітурієнтів значно менше, ніж визначено у ліцензійних обсягах, а інколи прийом взагалі не здійснювався.

Підготовка кадрів у навчальних закладах ДСНС здійснюється відповідно до розроблених освітніх та наукових програм, разом з тим з метою посилення впливу ДСНС на рівень та організацію підготовки фахівців навчальні плани підготовки фахівців за кожною спеціальністю доцільно погоджувати з профільними структурними підрозділами апарату ДСНС, як безпосередніми замовниками фахівців.

Нині діють 14 складових галузевих стандартів вищої освіти України з галузі знань „Цивільна безпека” за напрямками підготовки молодшого спеціаліста, бакалавра, спеціаліста та магістра, що розроблені протягом 2009-2013 років. Слід зазначити, що до тепер не визначено соціальне замовлення з боку держави на підготовку молодшого бакалавра для підрозділів ДСНС, у Довіднику кваліфікаційних характеристик професій працівників МНС України не визначено перелік посад, що передбачають кваліфікаційні вимоги до освіти фахівця – молодший бакалавр. Тому освітньо-кваліфікаційна характеристика та освітньо-професійна програма підготовки молодшого бакалавра у галузі знань 26 Цивільна безпека за спеціальностями „Цивільна безпека” та „Пожежна безпека” не розроблені. Підготовка фахівців освітньо-професійного ступеня молодший бакалавр, що здобувається на початковому рівні (короткому циклі) вищої освіти може розглядатись за потреби у таких фахівцях.

У розділі „Кваліфікаційні вимоги” кожної кваліфікаційної характеристики Довіднику кваліфікаційних характеристик професій працівників МНС України (наказ МНС України від 01.12.2009 року № 808) [7] вимоги до освіти фахівця не відповідають законам України „Про освіту” та „Про вищу освіту” [8].

На теперішній час у вищих навчальних закладах працює 480 науково-педагогічних працівників, які мають наукові ступені доктора та кандидата наук (467 у 2014 році), у тому числі НУЦЗ України – 203 особи; ЛДУБЖ – 143 особи; ЧПБ – 108 осіб; ІДУЦЗ – 26 осіб. Узагальнена інформація щодо кількості докторів та кандидатів наук, які працюють на теперішній час у вищих навчальних закладах, представлена у звіті [3]. Наведені дані свідчать, що у вищих навчальних закладах 15,9% від загальної кількості науково-педагогічних кадрів працюють не за основним місцем роботи, а за сумісництвом. Особливо це стосується ЛДУБЖ, де за сумісництвом працюють 17,4% докторів наук, та ЧПБ – 41,7%. Враховуючи, що нові кадрові вимоги щодо провадження освітньої діяльності у сфері вищої освіти за спеціальностями набирають чинності з 1 вересня 2017 року [4], вищі навчальні заклади повинні проаналізувати та упорядкувати показники (нормативи) кадрових вимог.

Окремого розгляду потребує професійно-практична складова підготовки молодих фахівців. Дослідження результатів анкетування керівників підрозділів ДСНС та молодих фахівців щодо задоволення рівнем підготовки у вищих навчальних закладах свідчать про доцільність проведення заходів щодо поліпшення професійно-практичної складової підготовки молодих фахівців.

Молоді фахівці та 75 відсотків керівників підрозділів, які опитані, вважають, що при проведенні практичних занять у вищих навчальних закладах курсанти не отримують достатніх навичок з організації гасіння пожеж. Наголошено на недостатності або відсутності знань, вмінь та навичок з надання домедичної допомоги потерпілим в умовах надзвичайних ситуацій. 147 керівників органів і підрозділів ДСНС (30,2% опитаних) висловили незадоволення (повністю або частково) підготовкою молодих фахівців в частині виконання ними обов'язків на первинних посадах, а саме щодо низького рівня знань пожежної тактики, дій щодо ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій (організації аварійно-рятувальних робіт, не пов'язаних з пожежами), проведення заходів наглядово-профілактичної діяльності, домедичної підготовки; організації та проведення робіт у загазованих і задимлених середовищах, організації роботи з підлеглими. Більшість керівників вважають за доцільне запровадити повноцінну домедичну підготовку рятувальників з отриманням статусу „рятувальник-парамедик”.

Відповідно до запитів до територіальних органів ДСНС та аналізу отриманої інформації встановлено, що існує негативна практика призначення випускників вищих навчальних закладів ДСНС на посади, які не відповідають здобутим ними спеціальностям та освітнім ступеням. Так, 46 відсотків фахівців, яких було призначено на посаду начальника караулу (ступінь вищої освіти „бакалавр”), мали освітній ступень „спеціаліст” або „магістр”. У той же час посада начальника караулу передбачає згідно з вимогою Довідника кваліфікаційних характеристик професій МНС України наявність стажу роботи у сфері цивільного захисту не менше 2 років. Існують непоодинокі випадки призначення випускників, які здобули ступінь вищої освіти „бакалавр”, на інженерні посади та на посади, що не відповідають напрямам підготовки, а саме: випускники, які отримали освіту за спеціальністю „Екологія”, призначалися на посади фахівців відділів роботи з персоналом, начальників караулу тощо; випускники, які отримали освіту за спеціальністю „Психологія”, призначалися на посади начальників караулів, інженерів з аварійно-рятувальних робіт, інспекторів з нагляду та контролю у сфері пожежної безпеки тощо.

Для упередження порушень порядку комплектування територіальних підрозділів ДСНС, підвищення рівня професійного становлення фахівців, які призначаються на посади, що передбачають наявність освітнього ступеня магістра доцільно внесення змін до Порядку відбору та прийому до вищих навчальних закладів цивільного захисту, затвердженого наказом МВС України від 23 лютого 2015 року №197 в частині встановлення вимог щодо наявності обов'язкового стажу роботи (не менше 4 років).

Отже, система підготовки кадрів для ДСНС має бути переглянута з урахуванням концептуальних положень, визначених Стратегією розвитку органів внутрішніх справ України, та реальної потреби у фахівцях для ДСНС [1]. Існує необхідність визначення шляхів і способів оптимізації системи підготовки кадрів, а саме:

1 Система підготовки кадрів для ДСНС має передбачати здобуття особою освіти від початкового до наукового рівня, зокрема від професійно орієнтовного

формування умінь та навичок дій з ліквідації небезпечних подій і надзвичайних ситуацій, управління процесами їх ліквідації та управління органами і підрозділами цивільного захисту до набуття компетентностей з розроблення і впровадження методології та методики дослідницької роботи, створення нових системоутворюючих знань та/або прогресивних технологій, розв’язання важливої наукової або прикладної проблеми, яка має загальнонаціональне або світове значення, та забезпечувати здобуття вищої освіти на кожному її рівні відповідного ступеня – молодший бакалавр, бакалавр, магістр, доктор філософії, доктор наук.

2 Система вищої освіти ДСНС має передбачати таку модель:

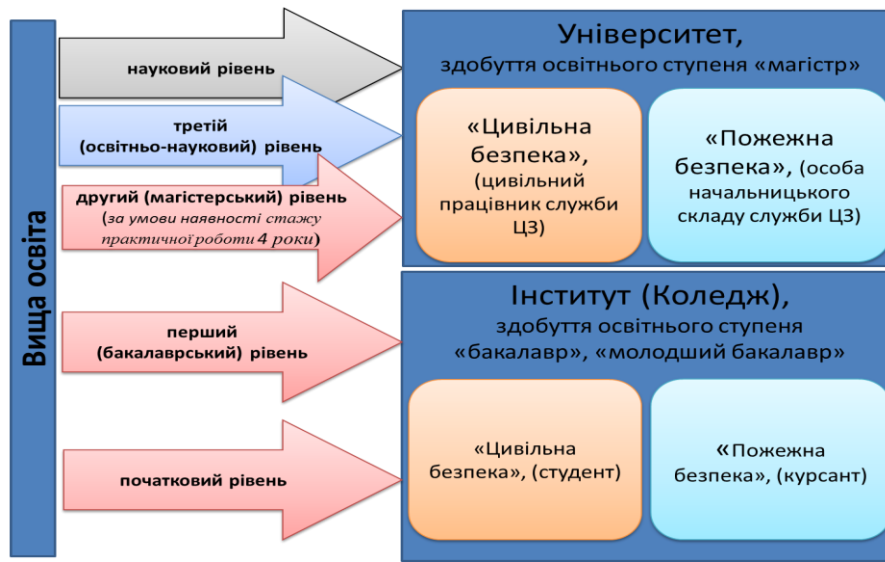

Рисунок 4 – Модель вищої освіти ДСНС

Мережа вищих навчальних закладів має передбачати (рис. 4):

Університет – базовий навчальний заклад, що здійснює підготовку фахівців за ступенем вищої освіти „бакалавр” та „магістр”.

Інститут (Коледж) – навчальний заклад, що здійснює підготовку фахівців за ступенем вищої освіти „бакалавр” та „молодший бакалавр”. Інститут (Коледж) – відокремлений структурний підрозділ університету.

Кількість вищих навчальних закладів повинна визначатись відповідно до потреб у фахівцях, обсягів підготовки фахівців навчальним закладом та принципом його регіонального розміщення з урахуванням реформування органів і підрозділів ДСНС.

3. Система вищої освіти має передбачати:

3.1 Підготовку молодших бакалаврів (за потребою), бакалаврів

Навчання за спеціальністю „Пожежна безпека” галузі знань „Цивільна безпека” повинно здійснюватись на базі вищого навчального закладу – інституту (коледжу), університету. Освітньо-професійна програма за спеціальністю „Пожежна безпека” має передбачати вивчення питань ліквідації пожеж, рятувальної справи, профілактики та попередження пожеж. За умов успішного опанування освітньо-професійної програми фахівці освітніх ступенів молодшого бакалавра (термін навчання 1,5 року, мінімальний обсяг освітньо-професійної програми – 90 кредитів) та бакалавра (термін навчання 3-4 роки, мінімальний обсяг освітньо-професійної програми – 180 кредитів) (випускники) повинні направлятись на службу в органи або підрозділи ДСНС та

призначатись на посади (без вимог до стажу роботи), що заміщуються особами середнього начальницького складу служби цивільного захисту.

Навчання за спеціальністю „Цивільна безпека” галузі знань „Цивільна безпека” повинно здійснюватись на базі вищого навчального закладу – інституту (коледжу), університету. Освітньо-професійна програма за спеціальністю „Цивільна безпека” повинна передбачати вивчення питань захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій, запобігання їм. За умов успішного опанування освітньо-професійної програми фахівцям, які здобули освітні ступені молодшого бакалавра (термін навчання 1,5 року, мінімальний обсяг освітньо-професійної програми – 90 кредитів) та бакалавра (термін навчання 3-4 роки, мінімальний обсяг освітньо-професійної програми – 180 кредитів) випускникам повинно надаватись направлення на роботу в органи та підрозділи цивільного захисту для призначення на посади, що не передбачають вимог до стажу роботи.

На базі інституту (коледжу) також повинна проводитись підготовка бакалаврів („молодший бакалавр” за потребою) за галуззю знань „Цивільна безпека” за спеціальностями „Пожежна безпека”, „Цивільна безпека” за заочною формою навчання.

Підготовка фахівців на здобуття ступеня вищої освіти „бакалавр” („молодший бакалавр” за потребою) за іншими галузями знань повинна здійснюватись аналогічно підготовці фахівців за спеціальністю „Цивільна безпека” галузі знань „Цивільна безпека”.

3.2 Підготовка магістрів

Навчання повинно здійснюватись у базовому вищому навчальному закладі – університеті за галуззю знань „Цивільна безпека” за спеціальностями „Пожежна безпека”. Термін навчання 1,5-2 роки, мінімальний обсяг освітньо-професійної програми – 90-120 кредитів. На навчання за спеціальністю „Пожежна безпека” повинні прийматись особи начальницького складу служби цивільного захисту, які є кандидатами на заняття посади старшого начальницького складу служби цивільного захисту або перебувають у резерві кадрів на висування на таку посаду і мають стаж практичної роботи не менше 4 років. Форма навчання – очна (денна).

Призначення на посади старшого начальницького складу повинно здійснюватись після здобуття ступеня вищої освіти „магістр”.

На навчання за спеціальністю „Цивільна безпека” повинні прийматись цивільні особи, які є працівниками органів та підрозділів ДСНС, перебувають на посадах, кваліфікаційні вимоги до яких передбачають наявність вищої освіти за галуззю знань „Цивільна безпека”, мають стаж роботи не менше 4 років. Форма навчання – очна (денна).

Призначення на керівні посади повинно здійснюватись після здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня „магістр”.

На базі університету також повинна проводитись підготовка магістрів за галуззю знань „Цивільна безпека” за спеціальностями „Пожежна безпека”, „Цивільна безпека” за заочною формою навчання.

Підготовка фахівців на здобуття ступеня вищої освіти „магістр”, за іншими галузями знань повинна здійснюватись аналогічно підготовці фахівців за спеціальністю „Цивільна безпека” галузі знань „Цивільна безпека”.

3.3 Підготовка доктора філософії та доктора наук

Підготовка доктора філософії та доктора наук повинна здійснюватись відповідно в ад'юнктурі та докторантурі базового вищого навчального закладу

(університету) за галузями знань, необхідними для сфери цивільного захисту.

4. Навчальні плани підготовки фахівців за кожною спеціальністю доцільно погоджувати з профільними структурними підрозділами апарату ДСНС, як безпосередніми замовниками фахівців.

5. Підготовка фахівців за державним замовленням нечисленних груп за окремими спеціальностями повинна здійснюватись після відповідного обґрунтування з урахуванням потреб органів і підрозділів ДСНС.

6. Для безперервного розвитку матеріально-технічної бази вищих навчальних закладів запровадити комплектування новими, сучасними зразками пожежної та рятувальної техніки, рятувального обладнання та спорядження за принципом перші зразки для ВНЗ перед тим, як вони почнуть надходити до частин.

7. Заходи щодо підвищення рівня практичної підготовки молодих фахівців:

- запровадити повноцінну домедичну підготовку молодих фахівців з отриманням статусу „парамедик”;

- удосконалити організацію та забезпечення практичних занять з відпрацювання вмінь з пожежної тактики; дій щодо ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій (організації аварійно-рятувальних робіт, не пов'язаних з пожежами); проведення заходів наглядово-профілактичної діяльності; організації та проведення робіт у загазованих і задимлених середовищах; організації роботи з підлеглими;

- удосконалити зворотний зв'язок між навчальними закладами ДСНС та органами управління і підрозділами ДСНС, які є замовниками кадрів, і розробити механізм забезпечення комплексного моніторингу якості освіти та професійної діяльності молодих фахівців з метою оперативного корегування навчального процесу залежно від практичних потреб.

8. Внести зміни до Довідника кваліфікаційних характеристик професій працівників МНС України в частині:

- уточнення переліку кваліфікаційних характеристик професій працівників ДСНС відповідно до вимог організаційних структур органів та підрозділів ДСНС;

- перегляду кваліфікаційних вимог щодо освіти фахівців відповідно до законодавства України з метою забезпечення доцільної освітньої ступневості на кожній посаді та принципу навчання протягом усієї служби (роботи);

- розширення переліку посад у системі ДСНС, що не потребують вимог до стажу роботи;

- визначення конкретних посад, щодо яких необхідно встановити вимоги спеціальностей та галузей знань, що застосовуються.

9. Привести у відповідність із вимогами діючих законодавчих актів нормативну базу підготовки кадрів у сфері цивільного захисту.

Висновки.

Запропоновані шляхи оптимізації системи вищої освіти ДСНС та визначена модель підготовки фахівців мають стати концептуальними засадами реформування системи підготовки фахівців у сфері вищої освіти для ДСНС України для забезпечення ефективності функціонування багатоступеневої системи безперервної підготовки кадрів для ДСНС, її мобільності та гнучкості відповідності до потреб органів і підрозділів ДСНС, сприяють формуванню оптимізованої мережі навчальних закладів ДСНС, орієнтованої на тісну взаємодію з органами і підрозділами ДСНС щодо змісту підготовки фахівців, організації і здійснення навчального процесу на базі сучасних наукових та інноваційних досягнень, передового практичного досвіду,

вплинуть на оновлення та розвиток навчальної матеріально-технічної, сучасної інноваційної науково-дослідної та навчально-лабораторної бази навчальних закладів ДСНС України.

Подальшим напрямом наукових досліджень з даної проблематики вбачається перевірка отриманих результатів та визначення показників потреби на регіональному рівні.

Список використаних джерел

1. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 22.10.2014 № 1118 „Питання реформування органів внутрішніх справ України” [Електронний ресурс] // Офіційний веб-портал Верховна Рада України – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws>.

2. Харламова Ю.Є. Підготовка фахівців служби цивільного захисту як об’єкт державного управління [Електронний ресурс] / Ю.Є. Харламова // Аспекти публічного управління: Дніпропетровськ: ДРІДУ НАДУ, 2015. № 9 (23) С. 51-56. Офіційний сайт журналу Аспекти публічного управління. – Режим доступу: <http://aspects.org.ua/index.php/journal>.

3. Провести аналіз функціонування системи підготовки кадрів у сфері цивільного захисту та обґрунтувати шляхи її реформування („Система підготовки кадрів ЦЗ”) [Текст]: звіт про НДР (заключ.) / УкрНДІЦЗ; керівн. Кропивницький В.С. – К., 2016. – 344 с. – Викон.: Ковалишин Б.М., Запольський Л.Л., Коробкін В.Ф., Хроменков Г.Є., Соколенко О. І. – Библиогр. – № 0116U001822.

4. Постанова Кабінету Міністрів України від 30 грудня 2015 року № 1187 „Про затвердження Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності закладів освіти” (Офіційний вісник України від 02.02.2016 – 2016 р., № 7, стор. 23, стаття 345, код акту 80480/2016).

5. Звіт про результати аудиту ефективності використання бюджетних коштів, виділених Державній службі України з надзвичайних ситуацій на підготовку кадрів у сфері цивільного захисту [Електронний ресурс] // Офіційний веб-портал Рахункова палата України – Режим доступу: http://www.ac-rada.gov.ua/doccatalog/document/16746235/Zvit_11-2.pdf.

6. Постанова Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2015 р. № 266 „Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти” [Електронний ресурс] // Урядовий портал – Режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua/control/uk/cardnpd?docid=248149695>.

7. Довідник кваліфікаційних характеристик професій працівників МНС України [Електронний ресурс] // Науково-освітний портал ДСНС України. – Режим доступу: <http://edu-mns.org.ua/nmc/457/ДКНР-2009.pdf>.

8. Закон України „Про вищу освіту” від 1 липня 2014 року № 1556-VII (Офіційний вісник України від 15.08.2014 – 2014 р., № 63, стор. 7, стаття 1728, код акту 73423/2014).